

‘For the times they are a-changin’

‘And don't speak too soon for the wheel's still in spin.’ Bob Dylan – Nobelprijs Literatuur 2016

Schrijvers School Samenleving

Activiteitenplan II BIS 2017-2020

‘For the times they are a-changin’

Index

Vooraf	p.3
I Profiel SSS	p.4
II Kwaliteit	p.5
Nieuw beleid 2017-2020	p.6
Samenwerking	p.8
III Educatie en Participatie	p.11
IV Maatschappelijke waarde	p.13
Publieksbereik	p.13
Ondernemerschap	p.16
Afsluiting	p.18

'De SSS is het doorgeefluik van de Nederlandse literatuur. Al jarenlang brengt zij scholen, bibliotheken, leesclubs en liefhebbers van het geschreven woord, in contact met de makers. De inhoudelijke kennis van zaken die zij heeft, door op de juiste plek de juiste persoon neer te zetten, zorgt ervoor dat menig middelbaar scholier, romanliefhebber en beginnend auteur een groter hart voor de letteren heeft gekregen. Ook de praktische steun die de SSS biedt aan het Nederlandse literaire landschap, is onontbeerlijk voor het doorgeven van de letteren. Zonder deze organisatie zouden veel schrijvers, op elke denkbare wijze, allang verdwaald zijn. Ik durf te zeggen dat de SSS de hartslagader is voor de Nederlandse literatuur, een voedingsbodem voor zowel schrijvers als lezers en een schakel van onschatbare waarde in de keten tussen woordkunst en maatschappij.'

Ellen Deckwitz

Vooraf

Op 19 mei 2016 maakte de Raad voor Cultuur haar advies bekend over de subsidieaanvraag van Schrijvers School Samenleving (SSS). SSS kreeg een herkansing. De functie en het belang van een bemiddelende instelling als SSS stonden niet ter discussie. De Raad benadrukte dat het contact tussen schrijvers en (jong) publiek, fysiek en digitaal, een voorwaarde is voor een vitale literaire cultuur.

Een half jaar na het advies ligt er een nieuw activiteitenplan. De extra tijd bood de nieuwe directeur en het in meerderheid nieuw samengestelde bestuur gelegenheid de initiële plannen scherper te formuleren en nieuw beleid uit te werken. Met een groot aantal stakeholders binnen en buiten het boekenvak is gesproken. Zo kunnen ontwikkelingen en toekomstvisie zoveel mogelijk op elkaar worden afgestemd. Diverse aanbevelingen van de Raad konden worden geïntegreerd in al lopende innovatietrajecten. Want sinds de directiewisseling in september 2015 is de organisatie intensief en fundamenteel verbouwd. Een modern ICT-systeem vervangt per 1 november de verouderde kantoorautomatisering. Voor het proces van identiteitsbepaling, positionering en strategische visievorming is een extern communicatiebureau ingeschakeld. Door middel van online en telefonische enquêtes onder verschillende (potentiële) klantgroepen zijn behoeften geïnventariseerd. Zo is de weg naar vernieuwing nadrukkelijk intern en extern gezocht.

Tijdens de verbouwing, die doorloopt tot in 2017, moet de winkel ook open blijven. Dat vergt veel van de organisatie. De overweldigende storm aan reacties, hulp, bemoediging en medeleven die volgde op het nieuws dat SSS in haar voortbestaan werd bedreigd, maakte nogmaals duidelijk hoe belangrijk de rol van SSS wordt geacht in het breed zichtbaar maken van literatuur, bevordering van het leesklimaat, educatie, participatie, talentontwikkeling en versterking van pluriformiteit en diversiteit in de letteren. Deze steun vanuit het hele veld was een belangrijke stimulans voor medewerkers, directie en bestuur in een jaar waarin in korte tijd veel veranderingen zijn doorgevoerd en dus veel beslissingen moesten worden genomen. De schaalgrootte van het aantal bemiddelingen, de enorme diversiteit van het netwerk aan organisatoren en het uitgebreide bestand aan schrijvers impliceert dat de consequenties van keuzes – qua belang en impact - op het beleid en op de organisatie niet altijd vanaf de tekentafel kunnen worden ingeschat. De externe adviseurs en systeembouwers hebben zich herhaaldelijk verslikt in de complexiteit van het geheel in combinatie met het grondbeginsel dat SSS maatwerk wil kunnen leveren. Hierbij zijn gecalculeerde risico's genomen. Enkele vernieuwingen vragen echter om meer onderzoek, experiment en discussie. Hiervoor zijn in het plan diverse pilots beschreven. Van de resultaten zal SSS aan de Raad en OCW gedurende de BIS-periode tussentijds verslag doen.

I Profiel SSS

Missie

Door te lezen, leer je jezelf en de wereld beter begrijpen. Met deze overtuiging start de missie van SSS. Verhalen bieden houvast, geborgenheid, verbinden mensen en bieden zicht op nieuwe horizonten. SSS zet al decennialang haar expertise succesvol in om verhalen en literatuur te verspreiden over het hele land door middel van auteursbezoeken. Zo wordt invulling gegeven aan de statutaire doelstelling: de bevordering van het lezen, in het bijzonder van literatuur.

SSS is het centrum voor de auteursbezoeken in Nederland. Het stimuleren van ontmoetingen tussen schrijvers en hun publiek zorgt ervoor dat verhalen en literatuur voor iedereen zichtbaar en toegankelijk zijn. Het is dé manier om waarde toe te voegen aan de leescultuur en mee te bouwen aan een gemeenschap van lezers. Door de kwaliteit en diversiteit van het aanbod te garanderen, verbindingen te leggen die niet altijd voor de hand liggen en de betaling van het honorarium voor de optredens van de schrijvers te borgen, wil SSS bijdragen aan een gezond én (pro-)actief literair klimaat. Daarnaast doen we recht aan de cultuurpolitieke visie dat waarde schuilt in de verbinding van kunst(enaars) met de samenleving.

Naar de toekomst

De fundamentele en grootschalige innovaties bij SSS op het gebied van automatisering, communicatie en personeelsbeleid worden de komende beleidsperiode voortgezet met het doel de organisatie in grote sprongen te brengen naar de moderne tijd. Deze toekomstbestendige basis garandeert dat digitale ontwikkelingen beter toegepast kunnen worden in zowel communicatie als in schrijversactiviteiten. De inzet hierbij is SSS verder te ontwikkelen tot een optimaal efficiënte organisatie met een culturele ondernemersgeest die aansluit bij de vraag van de markt, die nieuwe mogelijkheden laat zien en die vernieuwende activiteiten aanbiedt. Bestaande en nieuwe samenwerkingsverbanden worden pro-actief verdiept en uitgebreid. Om het voorgenomen beleid te helpen ontwikkelen zijn diverse pilots gestart. Elke pilot heeft zijn eigen denktank gevormd met uiteenlopende expertise en een eigen planning. SSS zal in lijn met de aanbevelingen van de Raad de (uitvoering) van haar beleid zichtbaarder kwalitatief en kwantitatief kaderen en monitoren. Begin januari 2017 worden de nieuwe naam, de nieuwe huisstijl en de nieuwe website gepresenteerd om de doelstellingen helder uit te dragen.

Doelgroep

SSS zet zich in (potentiële) lezers kennis te laten maken met het werk van een breed en divers aanbod schrijvers en met literatuur in de breedste zin. De directe doelgroep voor SSS zijn de podia en instellingen die activiteiten met schrijvers organiseren: de bibliotheken, scholen, boekhandels, stichtingen voor literaire activiteiten, festivals en cultureel-maatschappelijke instellingen. SSS functioneert als schakel tussen schrijver en organisator en bedient daarmee lezers van 0 tot 100 jaar, opereert landelijk en bereikt 400.000 mensen per jaar.

Elke ontmoeting met een auteur kan, ongeacht de leeftijd van de lezer, een inspiratie vormen tot lezen of het lezen verdiepen. Leeftijd spreiding acht SSS van groot belang voor het integrale

leesbevorderingsbeleid. Het wakker houden van de liefde voor literatuur bij volwassenen, is voor SSS een wezenlijk onderdeel van haar beleid. Schrijversbezoek in het onderwijs biedt de mogelijkheid om alle kinderen en jongeren, ongeacht hun leeservaring en sociaal-culturele achtergrond, in een vroeg stadium in aanraking te brengen met boeken en literatuur. Onderzoek toont aan dat lezen een belangrijke bijdrage levert aan de taalontwikkeling en hoe eerder daarmee wordt gestart, hoe groter het effect. SSS bestendigt daarom haar keuze uit eerdere beleidsperiodes om het merendeel van de subsidie ten goede te laten komen aan het basisonderwijs. Dankzij dit beleid bereikt SSS jaarlijks circa 160.000 basisschoolleerlingen. Om de leesmotivatie vast te houden, is het bevorderen van de vraag naar bezoeken in het voortgezet onderwijs, in het bijzonder het vmbo, eveneens een beleidsdoel. Dat doen we door nieuwe samenwerkingsprojecten te initiëren en door bestaande campagnes actief binnen het bereik van deze doelgroep te brengen.

Breed en divers netwerk

Als onafhankelijke en servicegerichte organisatie is SSS een belangrijke schakel in een sector die gekenmerkt wordt door een stevige publiek - private samenwerking. De activiteiten van SSS zijn sterk verweven met en afgestemd op de partners in het boekenvak: auteurs, uitgeverijen, boekhandels, bibliotheken en de CPNB. De formule die SSS hanteert werkt, omdat het de belangen dient van alle partners en een beroep doet op hun ondernemerschap. Samen met het Nederlands Letterenfonds en Stichting Lezen ondersteunt SSS de keten van productie tot promotie van literatuur en het lezen.

Als motor en middelpunt van een enorm netwerk aan instellingen (organisatoren) en auteurs was SSS in 2015 bij de organisatie van 4868 schrijversbezoeken door 766 auteurs betrokken. De vraag vanuit scholen en samenleving gaat veelal uit naar een beperkt aantal (bestseller)schrijvers. SSS zet zich actief in nieuw talent en minder bekende auteurs onder de aandacht te brengen van organisatoren. Maar uiteindelijk bepalen de organisatoren welke auteur(s) zij uitnodigen. De sleutel van een succesvolle bemiddeling bestaat uit het vinden van de juiste match tussen schrijver en publiek. Precies daarin schuilt de kracht en expertise van SSS, zo blijkt uit de positieve beoordelingen uit het klanttevredenheidsonderzoek uit 2014 onder auteurs en organisatoren.

Nagenoeg alle Nederlandse auteurs en een groot deel van de Vlaamse auteurs die in Nederland worden uitgegeven, kunnen via SSS worden geboekt. De samenstelling is veelzijdig en divers: schrijvers van kinder- en jeugdliteratuur (alle genres hierbinnen), romans, korte verhalen, poëzie, essayistiek en literaire non-fictie. Auteurs bepalen zelf de hoogte van hun honorarium en spreken met SSS de periode en frequentie af waarin ze lezingen willen geven. Zo kan SSS perioden van afzondering en afscherming bewaken die voor de schrijvers nodig zijn om nieuwe boeken te kunnen schrijven. SSS brengt via de auteursactiviteiten een breed en divers boekenaanbod onder de aandacht van een groot lezerspubliek en versterkt daarmee het effect dat beoogd wordt met de Wet op de vaste boekenprijs: het in stand houden en bevorderen van een pluriform aanbod van boeken.

II Kwaliteit

De kerntaak van SSS is de landelijke spreiding van verhalen en literatuur door goed bemiddelde auteurslezingen. Binnen deze kerntaak is het beleid erop gericht de opbrengst van het schrijversbezoek voor de leesbevordering te vergroten.

1 Nieuw beleid 2017-2020

A. Efficiëntie & service

SSS verspreidt een breed en divers aanbod aan verhalen door goed bemiddelde auteursbezoeken. Persoonlijke (op maat) advisering wordt aangevuld met on-line doorzoekbaar auteursaanbod.

De nieuwe website biedt een aansprekende galerij van nagenoeg alle actieve schrijvers van Nederland en deels van Vlaanderen. Dankzij de online zoek- en offertetool binnen het auteursaanbod kunnen organisatoren zich uitgebreid oriënteren. Auteurs krijgen de gelegenheid om, samen met hun uitgever, hun auteursprofielen zo optimaal mogelijk in te richten. Naast biografieën, titeloverzicht en thema's kunnen onder andere foto's, filmpjes en digitale fragmenten worden gedownload.

B. Verrijking & kruisbestuiving

SSS wil het schrijversbezoek in vruchtbare grond laten landen om daarmee de opbrengst voor de leesbevordering te vergroten, door:

- *Een sterkere educatieve component rondom het auteursbezoek te creëren, in samenwerking met Stichting Lezen en De Schoolschrijver (zie pag. 9, 10 en 11)*
- *Verzamelde kennis en kunde te delen op een online inspiratie- en kennisplatform over schrijversbezoek voor organisatoren*

Zo kunnen de organisatoren onderling effectief gebruik maken van onze en elkaars ervaring. Op de site en via nieuwsbrieven worden onder meer tips aangereikt voor het samenstellen van jaarprogramma's met (nieuwe) auteurs, over de promotie of sponsoring van lezingen, een blog met *best-practices*, lestips en draaiboeken voor de voorbereiding.

C. Professionalisering & innovatie

SSS wil de kwaliteit van het aanbod verbeteren door een investering in de sprekerskunde van auteurs. Door ontwikkeling van nieuwe vormen van schrijversbezoek en verbreding van het aanbod auteurs kan een grotere diversiteit worden gecreëerd. Dit doen we door:

- *Verzamelde kennis en kunde te delen op een online inspiratie- en kennisplatform over schrijversbezoek voor auteurs*

Op de nieuwe website komen op de auteurspagina '*tips and tricks* voor een geslaagde voordracht', een draaiboek voor auteurs, educatieve informatie, algemene filmpjes over het boek, etc. Via een blog kunnen ervaringen en kennis worden gedeeld. Ook ontvangen de auteurs inspirerende en praktische informatie via een eigen nieuwsbrief.

- *Aanbieden van begeleiding, training en intervisie aan (beginnende) auteurs*

Deskundigheidsbevordering toegesneden op het geven van optredens beoogt de auteurs in staat te stellen zich verder te ontwikkelen als performer c.q. leesbevorderaar. Door workshops aan te bieden over bijvoorbeeld presentatie (*Tedtalks*), over hoe creatief gebruik te maken van het digibord of hoe je verhaal te vertalen in een interactieve workshop. Uitgevers gaan participeren in de kosten. Nieuw aangesloten schrijvers zullen eerst bij ervaren schrijvers de kunst gaan afkijken. Ook wil SSS zich inzetten om het aantal schrijvers dat middelbare scholen wil bezoeken door training en intervisie te vergroten; met name voor bezoeken aan het vmbo schrikken nog veel schrijvers terug.

- *(Digitale) innovatie van het schrijversbezoek*

De ontwikkeling van nieuwe (on-line) vormen van of rondom schrijversbezoek, aanvullingen daarop, pakketaanbiedingen of ondersteunende producten ten behoeve van auteursoptredens is inzet van nieuw beleid. Voor de diverse doelgroepen worden denktanks van auteurs, docenten, uitgevers en andere experts ingericht. Daarnaast onderzoeken we in samenwerking met andere organisaties hoe we schrijversbezoeken kunnen inbedden in nieuw te ontwikkelen combinatiepakketten, zoals de menukaart met aanbod voor basisscholen met De Schoolschrijver (p.10-11), de literaire workshops voor jongeren met De Gids en een (deels online) aanbod voor leesclubs met *Why I love this Book*.

- *Verbreden auteursbestand met een ander type auteurs*

Jaarlijks worden nieuwe auteurs toegevoegd aan het bestand (166 auteurs in 2015). Zo kan SSS direct inspelen op de vraag naar nieuw aanbod en tevens nieuw aanbod actief onder de aandacht brengen. De Raad verwacht van SSS dat zij ook schrijvers aan zich bindt die via andere platforms en alternatieve uitgeverijen een publiek verwerven en die aantrekkelijk zouden kunnen zijn voor o.a. middelbare scholieren. In onze reactie van 2 juni jl. op het Raadsadvies gaven we aan dat wij de wens tot meer openheid en verrijking van het bestand delen. Met de kanttekening, dat de zeeffunctie van de literaire uitgeverij tot grotere variatie leidt dan de Raad veronderstelt. Schrijvers die succesvol zelfstandig publiceren, zijn veelal begonnen bij een literaire uitgeverij en staan in het bestand van SSS. Dat geldt ook voor *spoken word*-artiesten, met name *slamdichters*.

De professionele literaire uitgevers blijven we als de belangrijkste poortwachters zien van het (nieuw) Nederlandstalig literair aanbod: auteurs dienen een boek te hebben gepubliceerd bij een literaire uitgeverij, met een professionele redactie en promotieafdeling, die het Modelcontract voor de uitgave van oorspronkelijk Nederlandstalig literair werk hanteert. De komende periode zal SSS het openstellen van het bestand voor andere auteursgroepen als pilot verkennen. Naast de kwaliteit van de auteur is de beheersbaarheid voor SSS van het auteursbestand en van de selectie aan de poort essentieel. Als werkwijze wordt gekozen voor de inzet van *influentials*, die interessante auteurs scouten voor SSS.

Voor auteurs die in eigen beheer publiceren of door alternatieve uitgeverijen worden uitgegeven, legt SSS de scoutfunctie bij (een wisselend panel van) boekhandelaren. Daarnaast betrekken we serieuze jongerenplatforms en *communities* (bijvoorbeeld Cleeft) in het scouten van nieuw talent. Voorlopige criteria voor de selectie van deze auteursgroep: het werk is van voldoende kwaliteit (zowel inhoudelijk als redactioneel) en de boeken zijn landelijk leverbaar en beschikbaar. Voor *spoken-word*-artiesten kunnen programmeurs van literaire festivals als scout optreden. Ook voor andere typen auteurs zoals toneel- en scenarioschrijvers wil SSS mogelijkheden tot opname verkennen. Per doelgroep zal het criterium kwaliteit en professionaliteit nader worden ingevuld, in overleg met de vertegenwoordigers van de doelgroep en de scouts. Eind 2017 zullen we de Raad en OCW verslag doen van onze bevindingen en de vertaling daarvan in het beleid over auteursselectie.

D. Onderzoek & monitoring

SSS wil de kennis over de behoeften van de doelgroep, de prestaties van de schrijvers, de waardering van het schrijversbezoek en de dienstverlening door SSS en vergroten door:

- *Onderzoek naar de bijdrage van schrijversbezoek aan leesbevordering i.s.m. Stichting Lezen (p 13)*
- *Monitoring kwalitatieve opbrengsten van schrijversbezoek*

Het door bemiddelaars regelmatig bijwonen van schrijversbezoeken en de terugkoppeling na afloop van bezoeken zijn belangrijke peilinstrumenten. Daarnaast wordt de interne kwaliteitsbewaking

uitgebreid met het standaard na afloop van elk schrijverbezoek vragen van feedback aan auteurs en organisatoren. De feedbackscores zullen grotendeels geautomatiseerd verwerkt worden.

- *Monitoring kwantitatieve opbrengsten van schrijversbezoek*

Bij de bouw van het nieuwe kantoorstelsel is rekening gehouden met de wens om een verfijndere output van cijfers en statistieken te verkrijgen: per aanvraag kunnen meer specifieke gegevens worden toegevoegd. Vanaf 2017 komen bereikcijfers uitgesplitst naar leerjaar, groep of niveau beschikbaar. Ook de feedbackformulieren zijn geïntegreerd in het nieuwe systeem. De resultaten worden getoond op de website, hetgeen bijdraagt aan de transparantie van het beleid.

2 Samenwerking

Samenwerking in het boekenvak

SSS is als organisatie diep geworteld in het boekenvak. Het woelige literaire landschap van nu, waar grenzen tussen schrijven, uitgeven en verkoop aan het vervagen zijn, waar de gevolgen van de economische crisis nog voelbaar zijn, waar digitalisering zijn invloed doet gelden en waar de ontleding terrein wint, noopt SSS tot het inslaan van een nieuwe koers. Uitgevers en boekhandels verkennen nieuwe wegen om de lezer te bereiken. Boekverkopers organiseren meer schrijversbezoeken omdat dat bijdraagt aan hun onderscheidende functie als boekondernemer. Bibliotheken nodigen schrijvers uit om invulling te geven aan hun educatieve taak en aan hun functie als ontmoetingsplaats voor cultureel, literair en maatschappelijk debat. Uit het 4^e BiebPanelonderzoek (maart 2016) blijkt dat schrijverspresentaties als favoriete activiteit bij de klanten van de bibliotheek het hoogste scoren. Uit het klantenonderzoek dat SSS dit voorjaar initieerde, bleek dat de aanvullende behoeften van (vertegenwoordigers van) bibliotheken en boekhandels vooral gelegen zijn in een uitbreiding en samenwerking in de digitale dienstverlening. Wensen, die hun plek hebben gekregen in de nieuwe communicatie- en marketingstrategie van SSS. Met uitgevers worden diverse vormen van kostendeling verkend (p.17). In elk geval krijgen uitgevers, met hun auteurs, een stevige rol bij de promotie van schrijvers via de SSS-site. Door regelmatig contact met uitgevers en redacteuren blijft SSS op de hoogte van nieuw verschenen of nieuw te verschijnen werk. Ook introduceren uitgevers met regelmaat nieuwe schrijvers. Door deelname aan Boekwerk, het Innovatie Platform Boekenvak onder leiding van de KVB, beoogt SSS op overkoepelend niveau bij te dragen aan innovatie.

Samenwerking op het gebied van de leesbevordering en het vergroten van de bekendheid van het literaire aanbod

CPNB, Nederlands Letterenfonds, Stichting Lezen, Vlaams Fonds voor de Letteren, Taalunie en Passionate Bulkboek (Dag van het Literatuuronderwijs en Dag van de Literatuur) vormen al geruime tijd de voornaamste samenwerkingspartners voor SSS. Nieuwe partner wordt De Schoolschrijver. Het bevorderen van een vitale leescultuur is het overkoepelend beleidsdoel voor deze samenwerking, die afhankelijk van de beleidsprioriteiten- en invalshoeken van de partners nader wordt ingevuld. Steeds zal SSS ernaar streven binnen de samenwerking haar eigen specifieke doelstellingen gestalte te geven. In ons jaarverslag 2015 doen we verslag van vijftien campagnes en projecten die samen met derden voor de leesbevordering worden uitgevoerd. Om, als gevraagd, meer inzicht te bieden in de beleidsmatige componenten van de samenwerking wordt hieronder een aantal nader belicht.

a. Samenwerking in het Letterenhuis

Sinds 2011 zijn het Nederlands Letterenfonds, Stichting Lezen en SSS gehuisvest in het Letterenhuis in Amsterdam. De drie organisaties hebben de bevordering van de literatuur en de leescultuur als gezamenlijk doel en willen met alle expertise die bij elke afzonderlijke instelling aanwezig is, werken aan een krachtig 'ecosysteem' van schrijven en lezen. Structureel overleg tussen de drie instellingen is geïnitieerd om ontwikkelingen en beleid af te stemmen.

Met het Letterenfonds zal gekeken worden hoe het talent van (debuterende) auteurs door gezamenlijk opereren beter kan worden gesteund en getoond, onder andere door de begeleiding die SSS auteurs gaat bieden en door optredens op festivals. De gezamenlijke actie *Boek een Dichter* met het Letterenfonds rond de Poëzieweek beoogt een breed publiek in contact te brengen met poëzie en de belangstelling voor het genre te vergroten. Door deze actie in 2016 gericht onder de aandacht te brengen van middelbare scholen en festivals heeft SSS tevens haar doelstelling om meer jongeren te bereiken, kunnen realiseren. In 2016 namen 28 scholen deel (8 in 2014) en 30% van de poëzievoordrachten bereikte een publiek van jongeren. Dit succes heeft ertoe geleid dat het Letterenfonds voor de Poëzieweek 2017 haar subsidiebudget heeft verruimd, waardoor in 2017 ook het basisonderwijs kan worden bediend. *Boek een Dichter* vormt een onderdeel binnen een grootschalige samenwerking (de Poëzietafel van 12) onder coördinatie van de CPNB.

Met Stichting Lezen heeft SSS als leesbevorderaar veel raakvlakken. Bij diverse (voor)leescampagnes (o.a. Nationale Voorleesdagen, Kinderjury) en de organisatie van de *Dag van het Literatuuronderwijs* werken Stichting Lezen en SSS samen. De doelstellingen van SSS om de educatieve component van het schrijversbezoek te verbeteren en zichtbaarder te maken, nodigen uit tot verdieping van de samenwerking. Zo zal het schrijversbezoek expliciet als onderdeel binnen de campagnes en de publicaties van Stichting Lezen worden gepresenteerd. Op de Leesmonitor hebben (de cijfers over) het schrijversbezoek via SSS al een plek gekregen. De bevindingen uit het gezamenlijk 'onderzoek naar de bijdragen van schrijversbezoek aan leesbevordering' vormen input voor een nieuwe *Kwestie van Lezen* – uitgave van Stichting Lezen, die geheel gewijd zal zijn aan het schrijversbezoek.

b. Samenwerking met de CPNB

De samenwerking is intensief bij nagenoeg alle leescampagnes. Gezamenlijke doelstellingen zijn: aandacht creëren voor het boek, het literaire aanbod en het lezen. Structureel directieoverleg is ingesteld om beleidsdoelen, inhoud en uitvoering te evalueren en nieuwe aandachtspunten te formuleren. De grootste campagnes zijn de Kinderboekenweek en de Boekenweek. In de afgelopen Kinderboekenweek hebben circa 6500 kinderen op scholen en bibliotheken een schrijver ontmoet (650 bezoeken). In deze 10 dagen zijn 160 verschillende auteurs op pad gestuurd door SSS (2015: 631 bezoeken door 148 auteurs). In de Boekenweek verzorgt SSS, naast de auteursbezoeken, de tournee van de schrijver van het Boekenweekgeschenk. SSS begeleidt de schrijver in de rondrit naar zo'n 25 boekhandels en bibliotheken in Nederland.

Een relatief nieuwe campagne is *Literatour*, de 'Boekenweek voor Jongeren', die erop gericht is jongeren van 15-18 jaar (weer) aan het lezen te krijgen. 15 auteurs gaan een week lang op tournee langs middelbare scholen om met scholieren in gesprek te gaan over lezen. Vanuit de ervaring van SSS met leesactiviteiten in het vmbo-onderwijs is de leeftijdsdrempel voor de tournee in 2016 verlaagd naar 14 jaar (klas 3). Zo kwam *Literatour* ook in het bereik van de vmbo-bovenbouw (klas 3 en 4). Bij de keuze van de auteurs is rekening gehouden met een gevarieerde selectie passend bij leeftijd en onderwijsniveau. Door de gezamenlijke inspanning van CPNB, Stichting Lezen, SSS en anderen werden dit jaar 126 scholen bereikt (2015: 42 scholen). Een derde van het aantal schrijversbezoeken vond plaats op een vmbo-school.

c. Vlaams-Nederlandse samenwerking

Een voorbeeld is de jaarlijkse *Vice Versa*-campagne die als doel heeft de Vlaams-Nederlandse literaire uitwisseling te stimuleren door Nederlandse auteurs uit te nodigen in Vlaanderen en vice versa. Samenwerkingspartners zijn de Taalunie, CPNB, Boek.be en het Vlaams Fonds voor de Letteren. In 2016 hebben SSS en het Vlaams Fonds voor de Letteren hun banden verstevigd. Niet alleen door kennisuitwisseling, maar ook in praktische zin. De auteursbezoeken in Vlaanderen hebben inmiddels een vaart genomen, mede dankzij de subsidies van het Fonds. De vraag naar Nederlandse auteurs in Vlaanderen neemt toe en het Vlaams Fonds en SSS wijzen geregeld verzoeken over en weer aan elkaar door.

Nieuwe allianties

Het actief onderzoeken van nieuwe allianties heeft als doel het verbreden van de doelgroep én innovatie van het aanbod aan schrijversactiviteiten (productinnovatie). Onderzoek naar de belangstelling voor schrijversbezoek in andere secties dan Nederlands binnen het voortgezet onderwijs, zoals Mediawijsheid, Maatschappijleer en Geschiedenis maakt onderdeel uit van de voornemens. Binnen een pilot zal worden geëxperimenteerd met het selecteren en bemiddelen van andere typen schrijvers, zoals *spoken word*-artiesten en auteurs die -met het boek als basis- schrijven voor radio, film, tv, toneel en internet. Daarnaast wordt in samenwerking met andere organisaties (o.a. De Schoolschrijver, *Why I love this book*) onderzocht hoe we schrijversbezoeken kunnen inbedden in nieuw te ontwikkelen (online) aanbod en combinatiepakketten.

d. Samenwerking met De Schoolschrijver

De meerwaarde van de samenwerking binnen het basisonderwijs is uitgangspunt van het onderzoek dat besturen en directie van SSS en De Schoolschrijver zijn gestart. Een aantal Schoolschrijvers, die eveneens deel uitmaken van het auteursbestand van SSS, is als ervaringsdeskundigen geraadpleegd.

De eerste verkenning bood een landkaart aan verschillen. De Schoolschrijver neemt de transformerende kracht van lezen en creatief schrijven als uitgangspunt, sluit aan bij het taalcurriculum van de school en werkt innovatiegericht. De Schoolschrijver creëert binnen de door haar ontwikkelde aanpak ruimte voor een verscheidenheid aan creatieve stijlen en werkvormen van de Schoolschrijvers. Sinds 2010 biedt De Schoolschrijver een traject van een half schooljaar, op maat voor taalzwakke basisscholen. Bereik 2015-2016: 9.000 leerlingen plus ouders en leerkrachten. De begroting bedraagt 900.000 euro, opgebouwd uit een financieringsmix. Sinds 2014 ontwikkelt De Schoolschrijver ook (deels digitaal) PO-breed aanbod, met als strategie een gefaseerde ontwikkeling tot een leerlijn letteren, vergroten bereik en vergroten eigen inkomsten

Voor SSS is het vergroten van leesplezier, leesmotivatie en verbeeldingskracht het uitgangspunt. De schrijver komt vertellen over zijn werk, verkleint daarmee de afstand tot het boek en maakt van lezen een levendige activiteit. Leerkracht en auteur stemmen samen de invulling van het bezoek af; SSS heeft een adviserende en faciliterende rol. De ambitie is nieuw (digitaal) aanbod te verkennen en de educatieve component van het schrijversbezoek te verstevigen. SSS bemiddelt voor alle basisscholen, zowel reguliere als taalzwakke scholen, evenals speciaal onderwijs. Een schrijver komt bij 3 of 4 verschillende groepen (25-30 leerlingen) in de klas en bereikt per schrijversbezoek gemiddeld 100 leerlingen. SSS bereikt jaarlijks zo'n 160.000 basisschoolleerlingen, veelal via de bibliotheek. Het deel van het budget dat -naar grove schatting- kan worden toegerekend naar het basisonderwijs bedraagt € 300.000.

Geconstateerd is dat ons beider werkwijze zich aan de uitersten van het spectrum bevindt. Waar De Schoolschrijver de diepte zoekt, zet SSS in op de breedte. Dat biedt kansen. Als eerste concrete stap in de samenwerking zullen SSS en De Schoolschrijver basisscholen gezamenlijk een gedifferentieerd aanbod gaan bieden: een menukaart is in ontwikkeling met bestaand en nieuw (digitaal) aanbod van schrijversbezoeken op de basisschool. Dat biedt scholen de kans om, afhankelijk van hun wensen, budget en beschikbare tijd, te kiezen uit het aanbod. SSS en De Schoolschrijver zullen elk een deel van het aanbod ontwikkelen, gebruik makend van elkaar kennis en ervaring. Mogelijk zal in de toekomst ook gezamenlijk aanbod worden ontwikkeld. Structurele kennisuitwisseling zal naar verwachting een versterkende werking hebben op de aandacht voor letteren en lezen in het basisonderwijs. Het onderzoek bevindt zich in een verkennend stadium. Eind 2017 zullen SSS en de Schoolschrijver rapporteren over de resultaten van hun onderzoek naar samenwerking.

III Educatie en participatie

Leesbevordering en literatuureducatie

Het werk van SSS staat in dienst van Educatie. Lezen en discussie over leeservaringen stimuleren fantasie, zelfvertrouwen, empathie en taalvaardigheid en dragen daarmee bij aan de kwaliteit van onze samenleving. De doorlopende leeslijn is voor SSS een belangrijk principe, dat tot uitdrukking komt in het blijvend stimuleren van schrijversactiviteiten voor jeugd én volwassenen. De doelstelling van SSS om de educatieve component van het schrijversbezoek te verbeteren en zichtbaar te maken, nodigt uit tot intensieve samenwerking met Stichting Lezen en De Schoolschrijver.

Volwassenen

Lezingen voor volwassenen worden door SSS primair beschouwd als educatie. De schrijvers verrijken onze samenleving met verhalen. Zij verwoorden ook maatschappelijke en persoonlijke dilemma's en hoe je je daartoe kunt verhouden. Bezoeken van schrijvers nodigen daarom bij uitstek uit tot debat over literatuur en over de thema's die zij aan de orde stellen in hun werk. In die hoedanigheid bevorderen deze lezingen ook de participatie. Bibliotheken programmeren in toenemende mate auteursoptredens in het kader van haar functie 'ontmoeting en debat' te stimuleren. De auteurs ontmoeten hun lezers via openbare lezingen, interviews, voordrachten of workshops bij festivals, bibliotheken, boekhandels en stichtingen voor literaire activiteiten. Ook voor optredens in musea, theaters, ziekenhuizen, sportverenigingen en zelfs gevangenissen worden schrijvers met regelmaat via SSS uitgenodigd. Ze treden alleen op of in duo met een muzikant, regisseur, scenarioschrijver, acteur of een hele band. SSS bedient ook deze interdisciplinaire optredens. Het blijvend voeden van de liefde van volwassenen voor literatuur achten we tevens van belang voor het leesplezier van kinderen: (groot)ouders en docenten zijn invloedrijke gidsen en coaches en zien lezen doet lezen (voorbeeldfunctie). Daarnaast is het cruciaal dat volwassenen voorlezen aan jongeren.

Onderwijs

Meer dan de helft van alle auteursbezoeken vindt plaats in het onderwijs, van basisonderwijs tot hoger onderwijs. Het hele jaar door worden via SSS schrijvers uitgenodigd voor schoolbezoeken, doorgaans door bibliotheken, in toenemende mate door scholen en soms door de boekhandel. Daarmee bereiken we een zeer brede doelgroep van 4-25 jaar, in alle mogelijke lees- en onderwijsniveaus. De schrijver die over zijn/haar werk komt vertellen in de klas verlevendigt het lezen. De ene keer is het stimuleren van lezen het doel, een andere keer gaat het om verwerking en

verdieping. SSS adviseert daarom haar directe doelgroep - leerkrachten, docenten, leesconsulenten en bibliothecarissen - in de auteurskeuze, afgestemd op de wensen over de vorm van het bezoek, titelaanbod, genres, groepsgrootte en kenmerken van de doelgroep zoals leeservaring en leeftijd.

Doorlopende leeslijn

Leesbevordering is gediend bij een doorlopend aanbod van ondersteunende en bij taal- en leesonderwijs aansluitende activiteiten (doorlopende leeslijn). Evenementen en campagnes, zoals de *Kinderboekenweek*, *Nationale Voorleesdagen*, *Jonge Jury of Literatour* creëren momenten waarop speciale aandacht is voor het boek en het lezen. De populariteit van het schrijversbezoek tijdens deze campagnes is onverminderd hoog. Het schrijversbezoek op scholen gebeurt echter ook los van evenementen, het hele jaar door. Uit onderzoek blijkt dat voorlezen, vrij lezen en gesprekken over boeken (boekenkring) de meest succesvolle werkvormen zijn om leesplezier en leesmotivatie aan te wakkeren. Het zijn deze werkvormen die zich bij uitstek lenen ter voorbereiding van een schrijversbezoek in de klas. De draaiboeken van SSS verwijzen daarnaar. Om aantrekkelijk te zijn voor het onderwijs moeten schrijversprojecten inhoudelijk aansluiten bij kerndoelen, eindtermen en de operationalisering daarvan in leerplannen en methodes. SSS heeft hiermee jarenlang ervaring en informeert de auteurs over onderwijskundige achtergronden, zonder uit het oog te verliezen dat juist een zekere onschoolse aanpak de schrijversinbreng verrassend en bijzonder maakt. In het nieuwe beleid kiezen we voor de versterking en het zichtbaarder maken van de educatieve component van (de voorbereiding van) het schrijversbezoek, door kennisoverdracht en het inspireren van leerkrachten, door introductie van (online) activiteiten rondom het schrijversbezoek en door het schrijversbezoek prominent in publicaties (*Leesmonitor*, *Kwestie van Lezen*) van Stichting Lezen te presenteren.

Leerlingen van de basisschool zijn de belangrijkste doelgroep voor SSS. Op jonge leeftijd kan de basis worden gelegd voor inzicht in literatuur en plezier in lezen. Op termijn kan SSS basisscholen een menukaart voorleggen met een divers aanbod 'schrijversactiviteiten', ontwikkeld in samenwerking met de Schoolschrijver. Het subsidie-instrumentarium van SSS is zo ingericht dat het merendeel van de subsidie ten goede komt aan het basisonderwijs. Vanaf groep 3 kan een ontmoeting met een schrijver een begrip creëren voor de essentie van schrijven als iets dat meer is dan het opschrijven van letters. Hoe komt een schrijver aan zijn ideeën, hoe schrijf je een verhaal, een gedicht? Tot en met het beroepsonderwijs komen deze vragen - in speelse vorm - aan bod bij auteursbezoeken. SSS zet zich in (jongeren in) het voortgezet onderwijs te bereiken. Dat doen we onder meer door actieve betrokkenheid bij leescampagnes. Het auteursbezoek kan op positieve wijze leerlingen in aanraking brengen met literaire werken op hun eigen (ontwikkelings)niveau en interesse, al dan niet in het kader van de leesactiviteiten binnen het programma van de Bibliotheek op School (op voortgezet en basisonderwijs). Het gebruik van de Cultuurkaart wordt door SSS actief ondersteund.

Tel mee met Taal

Bibliotheeken doen geregeld een beroep op SSS bij projecten in het kader van het *Tel mee met Taal*-programma. Door middel van auteursbezoeken kan SSS een stimulerende invulling geven aan het terugdringen van taalachterstand bij kinderen en jongeren. Een project waar SSS bij betrokken is, is *Stap op de Rode Loper*, georganiseerd door Stichting Samenleving en Kunst Amsterdam: 25 schrijvers lezen voor over hun werk en gaan in gesprek met vmbo-leerlingen. Ook *Literatour* heeft SSS binnen het bereik gebracht van het vmbo. In de komende periode willen we een denktank initiëren van docenten en auteurs die regelmatig vmbo's bezoeken teneinde handvatten te ontwikkelen voor een voor de doelgroep aansprekend programma. Inmiddels doen ook werkgevers die deelnemen aan *Tel mee met Taal* een beroep op onze expertise bij het vormgeven van een schrijversbezoek op de werkvloer. Succesvol gebleken formats kan SSS verder ontwikkelen en aanbieden op de website.

Onderzoek naar de bijdrage van schrijversbezoeken aan leesbevordering

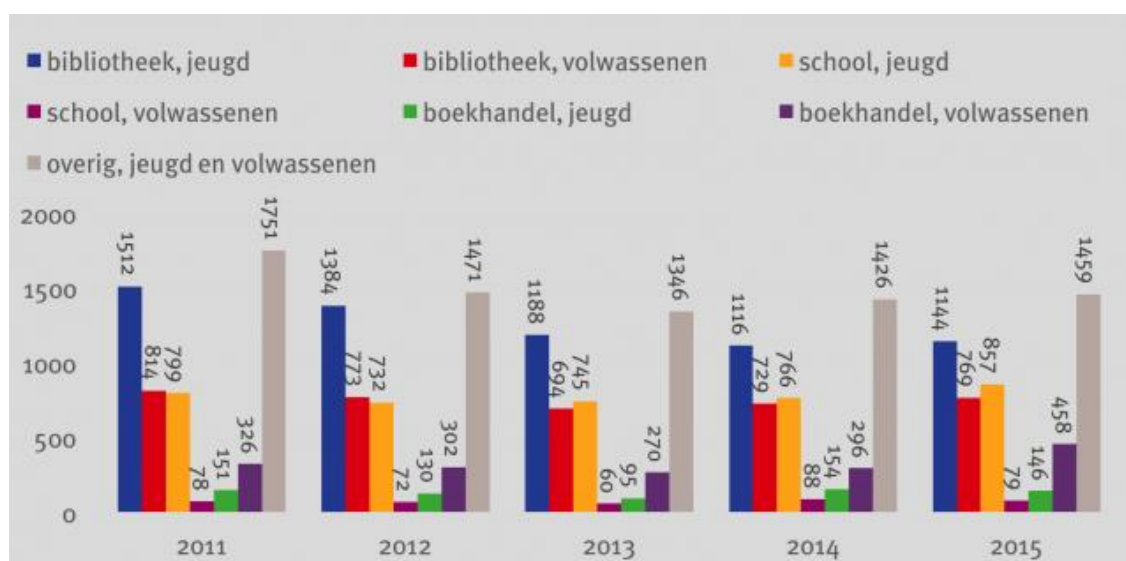
Het schrijversbezoek neemt al decennialang een vanzelfsprekende maar ook speciale plek in binnen de doorlopend leeslijn. Welke bijdrage schrijversbezoek levert aan leesbevordering en welke voorwaarden invloed hebben op die bijdrage, in deze tijd en met de kennis van nu, is onderwerp van gezamenlijk onderzoek van SSS en Stichting Lezen. Een beter zicht op de bijdragen en effecten van het schrijversbezoek binnen de diverse onderwijstypen en niveaus biedt SSS de mogelijkheid haar beleid aan te scherpen en nieuwe accenten te leggen. Het onderzoek is eveneens van belang om te bepalen of bestaande instrumenten effectief ingezet kunnen worden om de opbrengst van schrijversbezoek te meten of dat mogelijk nieuwe meetinstrumenten moeten worden ontwikkeld. Het onderzoek naar de bijdrage van auteursbezoek aan de leesbevordering wordt begin 2017 gestart en uitgevoerd door een onafhankelijk onderzoeksbureau. Het onderzoek richt zich op de leeftijdsgroep van 4-18 jaar. Gekozen wordt voor een gecombineerde aanpak van literatuuronderzoek en gebruikersonderzoek. Het onderzoek (SCO Kohnstamm Instituut) uit 1983 naar het werk van SSS en de opbrengsten van schrijversbezoek op scholen zal worden aangevuld met recent internationaal literatuuronderzoek. De hieruit voortvloeiende onderzoeksvragen vormen de basis voor het gebruikersonderzoek. Doelgroepen van het gebruikersonderzoek zijn leerlingen en intermediairs (bibliothecarissen, leerkrachten PO/VO, mediathecarissen, leesconsulenten, auteurs).

IV Maatschappelijke waarde

1. Publieksbereik

Doelgroepen

Als ondersteunende instelling bemiddelt SSS bij auteursbezoeken. We bedienen een leeftijdsgroep van 0-100 jaar, werken landelijk en bereiken 400.000 mensen per jaar via lezingen over het werk van de schrijver. De directe doelgroep voor SSS zijn de podia en instellingen die de lezingen organiseren. Het lezerspubliek wordt door SSS, als bemiddelaar tussen organisatoren en auteurs, indirect bereikt.

Bron: Leesmonitor - Leesbevordering Schrijvers School Samenleving

a. Doelgroep jeugd/jongeren

Kinderen en jongeren van uiteenlopende culturele en sociale achtergrond bereikt SSS via de scholen, van peuterschool tot hoger beroepsonderwijs. Voor het merendeel van het basis- en voortgezet onderwijs geldt dat het auteursbezoek wordt georganiseerd door bibliotheken (zie tabel: bibliotheek jeugd betreft voor 90% schoolgebonden auteursbezoek). Ook boekhandels nemen die rol op zich. De substantiële rol van deze intermediairs bij de organisatie van schoolgebonden schrijversbezoek maakt het voor SSS niet mogelijk in percentages aan te geven welke scholen wel of niet, vaak of soms worden bereikt. Soms bedient een bibliotheek 5 scholen met 15 auteurs voor diverse klassen, andere keren worden klassen/scholen samengevoegd voor één schrijversbezoek. Na steekproefsgewijs onderzoek kunnen wel schattingen worden gegeven. De afname van door de bibliotheek georganiseerde schoolgebonden schrijversbezoek wordt in het basisonderwijs en in havo/vwo gecompenseerd door grotere activiteit door de scholen zelf. De 'Bibliotheek op School' draagt bij aan deze ontwikkeling. Het risico van schoolbibliotheken is echter het beperkte budget waardoor het aanbod op de scholen snel verouderd raakt. Ook voor de voorbereiding van schrijversbezoeken is het aanbod boeken in de schoolbibliotheek te beperkt. In het eerdergenoemde onderzoek met Stichting Lezen zullen deze ontwikkelingen worden meegenomen. Voor het bereiken van het vmbo is extra inspanning vereist. Dat doet SSS onder andere door deelname aan programma's als *Literatour*, *Tel mee met Taal* en *Stap op de Rode Loper* en door haar inzet meer auteurs te gaan inspireren tot vmbo-bezoek. De *Dag van de Literatuur* en de *Dag van het Literatuuronderwijs* voor het voortgezet onderwijs, die SSS organiseert samen met Passionate BulkBoek, zijn voor het onderwijs belangrijke en goed bezochte evenementen waar nieuwe inzichten en ontwikkelingen worden gepresenteerd. Door een aansprekend programma met veel schrijversoptredens komen nieuw jong publiek en (aankomende) docenten in contact met schrijvers en literatuur. Daarnaast bemiddelt SSS auteurs voor literaire festivals en, in toenemende mate, voor niet-literaire festivals (o.a. de Parade).

b. Doelgroep 18+

In de loop van haar bestaan heeft SSS geïnvesteerd in contacten met een breed netwerk aan organisatoren, die met regelmaat schrijversoptredens programmeren. SSS stimuleert haar klanten lokale samenwerkingspartners te zoeken en komt daarmee meer zelf in het vizier van deze niet-literaire instellingen. Een deel van de groei (zie schema: overig) bevindt zich in het niet-literaire circuit. Dankzij de voorgenomen uitgebreidere inzet van online media kan SSS haar klanten vergaand faciliteren om het schrijversbezoek tot een succes te maken. Ook biedt de uitbreiding van online mediagebruik kansen om de niet-literaire doelgroep te interesseren. Groei is ook te zien bij de boekhandelaren, die meer schrijversactiviteiten programmeren om traffic naar de winkel te vergroten.

Marketing en publiciteit: 3 pijlers

1. Persoonlijke benadering

De klanten van SSS bestaan uit bibliotheken, scholen, boekhandels, stichtingen voor literaire activiteiten, festivals en cultureel-maatschappelijke instellingen. In deze sector is marketing via het netwerk een belangrijke factor in het werven van klanten en het afzetten van auteursbezoek. Het handelsmerk van SSS van de persoonlijke, individuele benadering van (potentiële) organisatoren houden we in ere.

2. online en social media

Het sterkste punt van SSS, haar service, zal door een online presentatie aanzienlijk worden versterkt. Immers, hiermee wordt de dienstverlening niet alleen uitgebreid maar ook efficiënter gemaakt.

Met nieuwe technologische mogelijkheden kan optimaler worden afgestemd op de behoefte en het gedrag van de klant/organisator. De nieuwe website gaat het hart vormen van de communicatie en toont alle activiteiten in hun onderlinge samenhang. Veel onderdelen op de site worden makkelijk linkbaar. Zo kunnen schrijvers, organisatoren en andere partijen filmpjes/tips/ervaringen linken op Facebook en Twitter, zodat ze nog meer exposure krijgen. Om concreet een beeld te geven van de ambities met de nieuwe website in wording - vanaf januari 2017 online - wil SSS exclusief gelegenheid bieden een blik te werpen in de keuken: <https://sss-dev.herokuapp.com/>. In dit prototype zijn zoekfilters geactiveerd voor een 100-tal auteursprofielen en het boekingsformulier kan worden doorgeklikt. Website, nieuwsbrieven en social media (Facebook, Twitter) worden ingezet om kennis, tips en ervaringen onder de aandacht te brengen van scholen, bibliotheken/boekhandels en auteurs. Die gaan over promotie of sponsoring van lezingen, *best-practices* van andere organisatoren. Ook nieuws over campagnes, nieuwe producten en acties worden breed gedeeld. Op de nieuwe site zijn draaiboeken per onderwijsniveau te vinden, evenals pr-toolkits. In 2016 is een klantenbestand aangeschaft van alle basisscholen in Nederland. Op on-line *communities* van leerkrachten van de basisschool en docenten Nederlands wordt informatie verspreid. Het uitsturen van mailingen via het klantenbestand van educatieve uitgevers zoals Malmberg en Zwijsen gaat vaker beproefd worden. Door de kennisbank op de nieuwe site van SSS te linken aan bijvoorbeeld de site van de Koninklijke Boekverkopersbond, de CPNB, de bibliotheken en het Land van Lezen-programma van Uitgeverij Zwijsen kan de kennis en ervaring over het organiseren van schrijversbezoeken via andere online kanalen beschikbaar worden gesteld. Het ondernemerschap van auteurs wordt aangesproken door hen online -via eigen pagina op de site, nieuwsbrief en social media- te stimuleren zich verder te ontwikkelen en kennis te delen met collega-auteurs. Via inlogfuncties op de website kunnen auteurs hun profielen aanvullen met links naar de eigen website, blog, vlog of filmpjes. Om een indruk te geven van een schrijversbezoek en de impact daarvan op schrijver en publiek, is op de huidige SSS-site een blog gestart (ook op Facebook) waarin auteurs en organisatoren daarover vertellen.

3. Gezamenlijke campagnes

Door het aanbod optimaal en multimediaal te presenteren en haar eigen acties te laten aansluiten bij landelijke campagnes, zoals *Boekenweek*, *Kinderboekenweek*, *Poëzieweek*, *Nationale Voorleesdagen*, en *Nederland Leest*, wil SSS de vraag bij bekende en nieuwe organisatoren bevorderen. De gezamenlijke acties van SSS met uitgevers rond de lancering van een nieuw boek of binnen een campagneperiode worden uitgebreid. Het voornemen van SSS om nieuwe allianties te creëren, kan ook weer leiden tot nieuw afzetgebied.

Culturele diversiteit

SSS onderschrijft het doel van de Code Culturele Diversiteit. Vanuit het perspectief van artistieke pluriformiteit en publieksbereik, maar ook vanuit een maatschappelijke verantwoordelijkheid om verhalen uit en in de cultureel diverse samenleving te verspreiden. Bij de Leescoalitie, waar SSS zich bij wil aansluiten, hebben we aangekaart dat de discussie over culturele diversiteit die de filmsector momenteel voert, ook thuis hoort in de boekensector. Ook beogen we ons project 'verhalen verbinden culturen', gericht op scholen met veel vluchtelingenkinderen, in Leescoalitie-verband uit te werken.

Nagenoeg alle Nederlandse auteurs zijn aangesloten bij SSS en zij vormen, mede dankzij het gevoerde intercultureel letterenbeleid bij zowel het Letterenfonds als SSS, een representatieve weerspiegeling van de samenleving. Door het schrijversbezoek op scholen bereiken we leerlingen van 4 – 25 jaar met een diverse culturele en sociale achtergrond. Door het voornemen het aanbod te verrijken met andere typen auteurs kan mogelijk een groter effect bereikt worden met het bezoek.

Geografische spreiding

SSS streeft ernaar het gehele land te bestrijken met de auteursbezoeken. Cijfers met betrekking tot het aantal bezoeken per provincie in relatie tot het aantal bewoners tonen aan dat er sprake is van een goede geografische spreiding. De verhouding tussen de grootste 'lezingendichtheid' (Zuid-Holland) en de kleinste (Zeeland) komt gemiddeld genomen neer op $6 : 1$. Dat komt overeen met de verhouding $6 : 1$ in de bevolkingsdichtheid (volgens *CBS Demografische kerncijfers per gemeente 2015*) in Zuid-Holland (1283) en in Zeeland (213).

2. Ondernemerschap

Innovatie interne organisatie en cijfers

Voor de reflectie op het beleid 2013 -2015 verwijzen we naar het vorige activiteitenplan en onze reactie van 2 juni jl. op het Raadadvies van 19 mei jl. De consequentie van het gevoerde beleid leidde samengevat tot het ombuigen van de sinds 2011 dalende vraag naar auteursbezoeken tot bestendige groei vanaf 2013. In het najaar 2015 (directiewisseling) zijn op organisatieniveau een aantal innovatietrajecten ingezet. Deze konden worden bekostigd uit de 'bestemmingsreserve restant subsidie OCW 2009-2012'.

Aan het moderniseren van de kantoorautomatisering is een intensief voorbereidingstraject voorafgegaan met als doel een efficiëntie- en kwaliteitsslag te maken. Dit is gerealiseerd door o.a. een toegankelijk CRM, on-line offerte- en boekingsformulieren, digitaliseren van het versturen en accorderen van contracten en het betalingsverkeer (deels) te automatiseren.

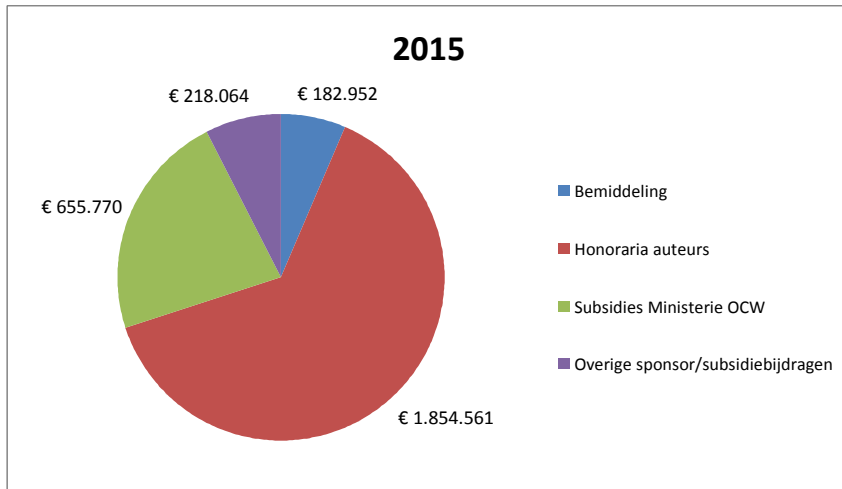
Uit de eenvoudige, verouderde kantoorautomatisering kunnen de door de Raad en OCW gevraagde bereikcijfers uitgesplitst naar leerjaar, groep of niveau in de afgelopen beleidsperiode helaas niet gegenereerd worden. Deze gegevens zijn immers niet in het systeem ingevoerd. Bij de bouw van het nieuwe kantoorstelsel is rekening gehouden met de wens om een verfijndere output van cijfers en statistieken te krijgen.

In 2016 is een missiegedreven communicatie- en marketingplan opgesteld en is gestart met de implementatie. Vanaf 2017 gaan we ons aanbod auteurs en soorten schrijversbezoek online presenteren en de dienstverlening (o.a. inspiratie- en kennisbank) uitbreiden. Op deze wijze wordt onze service aangepast aan de behoefte van de klant/organisator vanuit de mogelijkheden van de huidige technologie.

Verdienmodel

Als succesvol cultureel ondernemer weet SSS de subsidie die haar wordt verstrekt door het ministerie van OCW zo te investeren, dat de opbrengsten uit de markt twee tot drie maal zo groot zijn als het initiële subsidiebedrag. Het verdienmodel is als volgt: SSS brengt bij organisatoren het -door de auteur vastgestelde- honorarium in rekening, aangevuld met een bescheiden bedrag aan bemiddelingskosten. Onder bepaalde voorwaarden verleent SSS uit eigen middelen nog een subsidie. Ook kunnen bijdragen van derden worden aangewend om de kosten van het schrijversbezoek voor de organisator te verlagen, terwijl de auteur het honorarium ontvangt als door hem vastgesteld.

Via dit verdienmodel haalde SSS in 2015 een bedrag uit de markt van € 2.037.513 bestaande uit honoraria voor auteurs en bemiddelingsinkomsten voor SSS.

Prognoses 2017-2012

a. Financieringsmix

SSS verwacht dat de innovaties op het gebied van automatisering, communicatie en marketing zullen leiden tot een grotere zichtbaarheid. Zichtbaarheid die rendement zal opleveren in de vorm van een continue en mogelijk groeiende vraag naar schrijversbezoeken en, als gevolg daarvan, inkomsten uit de markt. Financiële bijdragen van samenwerkende partners, zoals het Letterenfonds, NBD Biblion en de Taalunie, maken het mogelijk incidentele kortingsacties te houden bij bepaalde campagnes of voor een specifieke doelgroep. Aan SSS is geen ANBI-status toegekend door de belastingdienst vanwege de hoogte van het jaarlijkse bedrag dat SSS uit de markt haalt. Voor het werk van SSS is structurele subsidie van het Ministerie van OCW noodzakelijk.

Met een denktank van uitgevers is het onderzoek gestart naar manieren waarop uitgevers kunnen bijdragen in de kosten. Voorstellen die kansen bieden en die nader onderzocht worden:

- Investeren in de kwaliteit van het schrijversbezoek: uitgevers leveren een financiële bijdrage aan het ondersteunen, begeleiden en inspireren van auteurs (trainingen, workshops etc).
- Gezamenlijke acties van uitgevers en SSS richting boekhandels: de uitgever sponsort het schrijversbezoek met een financiële bijdrage aan de boekhandel in ruil voor speciale promotieaandacht in de winkel.
- Betrokkenheid van de uitgever bij de promotie van de auteur via de website SSS: de nieuwe website van SSS vormt een etalage waarbij auteurs zelf hun eigen auteursprofielen gaan inrichten. De uitgever kan de auteur voeden met professioneel promotiemateriaal: auteursfoto, digitale versie van korte verhaal of eerste hoofdstuk, foto's van boekcovers en promotiefilmpjes.
- De GAU kan een rol spelen in het onder de aandacht brengen c.q. steunen van intensievere samenwerking tussen uitgevers en SSS.

b. prijsstrategie

De prijsstrategie houdt rekening met de financiële armslag van de markt die SSS bedient. De bemiddelingskosten (advies, begeleiding, zorgvuldige administratieve en financiële afhandeling en hulp bij calamiteiten) worden voor de organiserende instelling met opzet laag gehouden. De drempel om SSS in te schakelen is daardoor laag. Het inzetten van (extra) subsidie om het uitnodigen van schrijvers financieel aantrekkelijk te maken, is een effectief instrument gebleken. Met differentiatie in de bemiddelingskosten zal geëxperimenteerd worden. Hogescholen, universiteiten en overheidsinstellingen beschikken doorgaans over grotere budgetten dan bijvoorbeeld basisscholen of boekhandels. Wat de auteurs betreft: door zelf hun tarief vast te stellen kunnen zij aan differentiëring doen en daarmee hun aantrekkelijkheid bepalen voor uitnodigingen van organisaties. De financiële krapte bij organisatoren heeft de afgelopen jaren geleid tot stevige onderhandelingen over de kosten. Om beginnende auteurs, dichters en jeugdboekenschrijvers te beschermen, hanteert SSS een basishonorarium. Bestsellerauteurs hebben zich genoopt gezien om, onder de druk van de markt, hun tarieven naar beneden bij te stellen.

c. Personeelsbeleid

SSS is een wendbare organisatie samengesteld uit een directeur, een administrateur en een team van bemiddelaars met literair inhoudelijke expertise. De bemiddelaars bestaan uit specialisten in jeugdliteratuur, specialisten in literatuur voor volwassenen en generalisten die voor beide sectoren inzetbaar zijn. De nieuwe koers die is ingezet - SSS gaat haar expertise delen en meer en zichtbaarder met andere instellingen samenwerken - vraagt om een cultuurverandering in de organisatie. De bemiddelaars nemen een aantal beleidsmatige of communicatietaken onder zich, die overeenstemmen met hun kwaliteiten en interesse. Voor het professioneel opzetten en uitvoeren van de communicatiestrategie is per 1 november een communicatiemedewerker aangesteld. Voor de directie ligt de taak om de cultuurverandering te verankeren in de organisatie door interactie binnen het team te stimuleren en ruimte te geven voor scholing van (nieuwe) vaardigheden. De personele bezetting bedraagt in de komende BIS-periode 7,7 fte. De modernisering van kantoorautomatisering en website zal naar verwachting enige tijdwinst opleveren. Structurele inzet van stagiaires zal noodzakelijk zijn om alle taken te kunnen uitvoeren.

d. Governance Code Cultuur

SSS hanteert een bestuurmodel en volgt het kader van de Governance Code Cultuur. In de periode 2013-2016 is de samenstelling van het bestuur grotendeels en stapsgewijs vernieuwd. In het bestuur hebben twee actieve schrijvers zitting, een auteur van literatuur voor volwassenen en een auteur van jeugdliteratuur. Daarnaast zijn drie bestuursleden werkzaam in het boekenvak of het onderwijs. Het 'bestuur op afstand'-model dat SSS hanteerde, is in september 2015 omgevormd tot een model dat voor een organisatie als SSS passender werd gevonden: elk bestuurslid beheert een eigen portefeuille die aansluit bij zijn/haar expertise, ervaring en belangstelling. Op deze wijze worden binnen een heldere structuur korte lijnen gecreëerd tussen bestuur en directie, opdat de kennis in het bestuur optimaal wordt benut voor de organisatie. De vergaderfrequentie is verhoogd en jaarlijks wordt ruimte gemaakt voor het evalueren van het beleid in relatie tot geconstateerde trends, ontwikkelingen in de organisatie of andere indicatoren, die kunnen nopen tot bijstelling van prioriteiten en keuzes.

Ter afsluiting

SSS kijkt met energie en kritisch maar vol vertrouwen naar de eigen toekomst. We danken OCW dat we meer ruimte (woorden) kregen om onze plannen toe te lichten én een antwoord te geven op de vragen in het advies van de Raad voor Cultuur.